

så effektive trods elementernes meget forskelligartede natur. Er en sådan betragtning objektiv? Dette afføder et nyt spørgsmål: kan forhold af denne art, der drejer sig om livsanskuelser i ordets egentligste betydning, overhovedet behandles objektivt?

Axel Schou.

Scheffers-Strubecker: *Wie findet und zeichnet man Gradnetze von Land- und Sternkarten?* B. G. Teubner Verlagsgesellschaft, Stuttgart 1956. 19 × 12 cm, 114 s., 30 fig. 12 tavler.

Denne lille lærebog giver en beskrivelse af en række gradnet-udfoldninger. Inddelingen af stoffet i fladetro, vinkeltro og perspektiviske projektioner er lidt overraskende for en geografisk læser, da disse begreber ikke er sideordnede. Den stereografiske projektion er f. eks. såvel vinkeltro som perspektivisk. Bogen er 2. udgave af professor G. Scheffers bog fra 1934, og udgiveren, Karl Strubecker, har ud fra matematiske betragtninger anset det for nødvendigt at tilføje et rumgeometrisk tillæg. En ajourføring ud fra geografisk synspunkt har derimod ikke fundet sted. Derved er hele den kartografiske nyorientering, der skyldes luftfartens revolutionerende udvikling, ikke taget i betragtning. Således tales der (s. 89) om den gnomoniske projektion (centralprojektionen), der gengiver storcirkelbuer som rette linier, og som har store vinkel- og arealforvrængninger: „Die Untauglichkeit solcher perspektiver Entwürfe leuchtet also ein.“ En sådan karakteristik af en projektion, der anvendes til luftnavigationskort, som benyttes i vore dage af alle luftnavigatører, er misvisende. Netop fordi fugleflugtslinien, den korteste vej mellem to punkter, kan trækkes med lineal, har den gnomoniske projektion fået en udstrakt anvendelse, der fra flyvemaskinernes cockpit har bredt sig til håndbøger og atlas. De omtalte voldsomme forvrængninger er jo fuldt kontrollable, og distancer kan udmåles ved hjælp af specialmålestokke, som de forelå konstrueret allerede på tyske militære luftnavigationskort under 2. verdenskrig. Den voldsomme arealforvrængning, der tiltager med afstanden fra kortcentrum, er jo navigationsformålet uvedkommende. Det enerådende matematiske synspunkt kan også på anden måde give skildringen slagside. Når princippet for Mercator-kortets breddekredsafstande behandles på 10 sider under anvendelse af infinitesimalregning, forekommer det anm. at være et voldsomt apparat at sætte igang for at forklare, at den forøgelse af målestokken for breddekredsene, der fremkommer, når disse gengives som lige lange parallelle linier, skønt de i virkeligheden

bliver kortere mod polerne, må kompenseres ved en tilsvarende forøgelse af målestokken langs meridianerne for at opretholde kortets vinkeltrøskab.

Er bogen således for geografisk orienterede læsere i visse henseender omstændelig, så har den alligevel én stor værdi, som berettiger omtalen på dette sted og bevirker, at den må anbefales. Den giver præcise anvisninger for konstruktion af de forskellige udfoldninger, illustreret med klare figurer. *Axel Schou.*

J. V. Samojlov: Die Flussmündungen. VEB Herman Haack. Gotha 1956. 15 × 21 cm, 647 s., 131 fig.

Flodmundingernes geomorfologi er et geografisk tema af allerstørste betydning for en række praktiske videnskaber, fordi menneskelig aktivitet i så høj grad er knyttet til store floders udløb, hvor verdens største havnebyer ligger. Man stiller derfor på forhånd store forventninger til en omfattende fremstilling som den her foreliggende russiske, ikke mindst fordi den sidst udgivne samlede oversigt, Credners: Die Deltas, hvor interessant den end er, nu må siges at være forældet.

Bogens første del behandler almindelige morfologiske og dynamiske forhold. Her hefter man sig særlig ved referat af resultater fra russiske hydrauliske laboratorier af forsøg vedrørende bevægelsesforhold i vand, der fra render strømmer ud i bassiner. Man får her forklaring på barredannelser og dens formudvikling i mundingstragte, forhold som også andre steder har været underkastet studium bl. a. af tyske og hollandske forskere med konstatering af lignende love som resultat.

Den største del af bogen udgøres af de regionale beskrivelser, og her knytter interessen sig først og fremmest til den udførlige gennemgang af floderne i SSSR, om hvilke man får et væld af detaljerede ny oplysninger. Mange andre flodmundinger beskrives ganske kortfattet, Rhinens således på ganske få sider. Den enorme litteratur om Rhin-deltaet, utvivlsomt verdens mest intensivt undersøgte, omtales ikke. Iøvrigt citeres og diskuteres andre store flodmorfologiske arbejder fra den vestlige verden, således f. eks. Russels monografi af Mississippi-deltaet. For at svare helt til indholdet burde bogens titel have haft tilføjelsen „med særligt henblik på Sovjetunionens floder“. Her ligger bogens værdi, og det må hilses med glæde, at denne tysksprogede udgave gør det muligt at få kontakt med sovjetgeografernes store arbejde på dette felt.

Axel Schou.